

International Journal of Mardin Studies
(IJMS), 2022, 3(1), s. 22-37.

**Mardin Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi:
2002-2015 Dönemi Üzerine Bir Analiz**

Öğr. Gör. Amine YÜREK

Mardin Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi:

2002-2015 Dönemi Üzerine Bir Analiz*

Amine YÜREK¹

Özet

Bu çalışmada TBMM’de 2002-2015 yılları arasında görev almış Mardin milletvekilleri ve siyasi faaliyetleri sunulmaya çalışılmıştır. TBMM’nin 22, 23, 24 ve 25 olmak üzere beş döneminde görev almış yirmi Mardin milletvekilinin sosyal, kültürel özellikleri ve siyasi faaliyetlerine yer verilmiş ve bu çerçevede değerlendirilmiştir. Mardin milletvekillerinin doğum yerleri, yaş ortalamaları, medeni durumları, bildikleri yabancı diller, eğitim durumları, meslekleri ve görevleri, milletvekilli oldukları tarihler ve dönem sayıları, bakanlık yapmış milletvekilleri tablolarla desteklenerek incelenmiş böylece araştırmacıların bu bilgilerden istifade etmesi amaçlanmıştır. Çalışmamızda 2002-2015 yıllarında Mardin şehrinin Türkiye nüfusuna ve milletvekili sayısına göre oranları incelenmiş ve söz konusu dönemde seçilmiş yirmi Mardin milletvekilinin meclisteki yasama faaliyetleri analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Mardin, Mardin Milletvekilleri, TBMM, Siyasi Faaliyetler, 2002-2015 Dönemi.

Evaluation of Mardin Deputies and Their Political Activities:

An Analysis of the Period between 2002 and 2015

Abstract

This study presents Mardin deputies who served in the Turkish Grand National Assembly between 2002-2015 and their political activities. The social, cultural characteristics and political activities of twenty Mardin deputies who served in the 22, 23, 24 and 25 periods of the Grand National Assembly of Turkey were included and evaluated within this framework. They were inquired in terms of their birthplace, average age, marital status, professions and duties, foreign language knowledge, educational background, the dates and the number of periods when they were deputies. Moreover, the ones who served as ministers were examined. All these data and comparisons were given in tables in order that future researchers could benefit from it. The ratios of the city of Mardin were also examined with respect to the population of Turkey and the number of deputies between 2002 and 2015. In addition, the legislative activities of twenty Mardin deputies elected in the aforementioned period were analyzed.

Keywords: Mardin, Mardin Deputies, Turkish Grand National Assembly, Political Activities, 2002-2015 Period.

* Bu çalışma Dr. Öğretim Üyesi Ahmet GEÇER danışmanlığında 10.01.2019 tarihinde tamamlanan “Mardin Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri (2002-2015)” başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır.

¹ Öğr. Gör., Ömerli Meslek Yüksek Okulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, amineyurek@artuklu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-0346-587X.

Giriş

Dicle ve Fırat nehirleri arasındaki bereketli topraklarda yer alan Mardin ilinde 1920-2002 yılları arasında 70 milletvekili, 2002-2015 yılları arasında 20 milletvekili görev almıştır. Bu çalışmada 2002-2015 Dönemi Mardin Milletvekillerinin sosyal ve kültürel özellikleri, bölgeye olan ilgileri ve Türk Milleti için yapmış oldukları yasama çalışmaları ele alınmıştır.

Yapılan çalışmada Mardin'in tercih edilmesinin nedeni; AK Parti'nin tek başına iktidar olduğu ve 15 Temmuz Darbe girişiminden önceki dönem ile ilgili Mardin ilinin bulunduğu bir çalışmanın daha önce literatürde yer almamış olmasıdır. Bu bakımdan bu dönemde Mardin Milletvekillerinin yapmış oldukları yasama faaliyetlerinin tarihsel açıdan ortaya konulmasının hem Mardin ili hem de Türk Parlamento Tarihi açısından bir boşluğu doldurması, dönemin siyasi, düşünsel ve sosyal koşullarına ışık tutması hedeflenmiş, milletvekillerinin bu doğrultuda yapmış oldukları faaliyetler belirtilmiştir.

Sosyal, kültürel ve siyasi konulardaki çalışmalarımızı oluşturduğumuz başlıca kaynaklar TBMM Milletvekili Albümü ve TBMM Tutanak Dergisi olmuş, böylece milletvekillerinin biyografilerine ve siyasi faaliyetlerine ulaşılmıştır. Siyasi partiler halkın problemlerini çözebilmek için ortaya koydukları çözüm önerilerini milletvekilleri aracılığıyla mecliste sunmuşlardır.

Çalışmada Mardin milletvekillerinin sosyal, kültürel ve siyasal özellikleri, meclisteki siyasi faaliyetleri anlatılmaya çalışılmış, tablolarla desteklenmiş ve hazırlanan tabloların sıralaması alfabetik olarak düzenlenmiştir. Böylece araştırmacıların Mardin'in gelişmesine katkı sunan ve sorunlarını çözmeye yönelik çalışmaları gerçekleştirmiş olan milletvekillerinin faaliyetlerine ulaşmasını kolaylaştırmak amaçlanmıştır.

1. Mardin Milletvekillerinin Sosyal ve Kültürel Özellikleri (2002-2015)

Bu bölümde 2002-2015 yılları arasında Mardin şehrini temsil etmiş 20 milletvekilinin sosyal, kültürel özellikleri ve bölgeye olan ilgileri ele alınmıştır. Milletvekillerinin; doğum tarihleri, doğum yerleri, cinsiyet durumları, yaş ortalamaları, medeni durumları, çocuk sayıları, eğitim durumları, bildikleri yabancı diller ve meslekleri tablolarla desteklenerek ifade edilmiştir. İncelenen dört dönemde seçilmiş 20 milletvekilinin siyasette aktif olarak yer aldıkları yıllar ele alınmış, milletvekili oldukları tarihler ve dönem sayıları ile bakanlık görevi yapanlar belirtilmiştir.

1.1. Milletvekillerinin Doğum Yerleri, Cinsiyet Durumları ve Yaş Ortalamaları

İlk bölümde 22., 23., 24. ve 25. dönemlerde görev almış Mardin milletvekillerinin doğum yerleri ve bölgeye olan ilgileri çalışılmıştır. Milletvekillerinin yerellik oranları %85'tir ve 3 milletvekili haricinde geriye kalan 17 milletvekili Mardin kökenlidir. Geriye kalan üç milletvekilinden ikisi Diyarbakır bir milletvekili de Şırnaklıdır. Altı milletvekilli Mardin Merkez doğumludur. Üç milletvekili Mardin Midyat doğumludur. Bir milletvekili Mardin Estel doğumludur. Bir milletvekili Mardin Ömerli doğumludur. Üç milletvekili Mardin Nusaybin doğumludur. Üç milletvekili Mardin Kızıltepe doğumludur. İki milletvekilinden biri Diyarbakır Dicle diğeri Diyarbakır Silvan doğumludur. Bir milletvekili de Şırnak Silopi

doğumludur. Memleketi aynı olan milletvekilinin oranı %85 iken memleketi farklı olan milletvekili oranının %15 olduğu görülmüştür.

Tablo 1.1. 2002-2015 Dönemi Mardin Milletvekillerinin Doğum Yerleri, Doğum Tarihleri ve Cinsiyet durumları

No	Milletvekilleri	Doğum yerleri	D. T.	CİNSİYET
1	Abdurrahim Akdağ	Kızıltepe/Mardin	1960	Erkek
2	Ahmet Türk	Mardin	1942	Erkek
3	Cüneyt Yüksel	Mardin	1970	Erkek
4	Emine Ayna	Dicle/Diyarbakır	1968	Kadın
5	Enise Çoban Güneyle	Nusaybin/Mardin	1986	Kadın
6	Erol Dora	Silopi(Hesana)/Şırnak	1964	Erkek
7	G. Bekin Şahkulubey	Mardin	1970	Kadın
8	Gülser Yıldırım	Nusaybin/Mardin	1963	Kadın
9	Mahmut Duyan	Kızıltepe (Yukarıtumuk)/Mardin	1955	Erkek
10	Mehmet Ali Aslan	Silvan/Diyarbakır	1975	Erkek
11	Mehmet Beşir Hamidi	Mardin	1953	Erkek
12	Mehmet Halit Demir	Kızıltepe/Mardin	1970	Erkek
13	Mithat Sancar	Nusaybin/Mardin	1963	Erkek
14	Muammer Güler	Mardin	1949	Erkek
15	Muharrem Doğan	Estel/Mardin	1947	Erkek
16	Nihat Eri	Midyat/Mardin	1948	Erkek
17	Orhan Miroğlu	Midyat(Gelinkaya)/Mardin	1952	Erkek
18	Selahattin Cebeli	Ömerli (Işıkdere)/Mardin	1957	Erkek
19	Süleyman Bölünmez	Mardin	1956	Erkek
20	Süleyman Çelebi	Midyat/Mardin	1944	Erkek

Kaynak: 22., 23., 24., 25. Dönem TBMM Milletvekili Albümü (1920-2010, 2011, 2015) esas alınarak derlenmiş ve isimler alfabetik olarak sıralanmıştır.

Anadolu ve Mezopotamya topraklarının kesiştiği bölgede yer alan Mardin şehrini 2002-2015 yılları arasında temsil etmiş 20 milletvekilinden 16'sı erkek, 4'ü kadındır. Türkiye'de geçmişten günümüze erkeklerin siyasette kadınlardan daha fazla egemen olduğu bilinmektedir. Türk siyasi hayatında var olan erkek hakimiyeti Mardin milletvekilleri arasında da görülmektedir. Buna göre, 1920-2002 yılları arasında Mardin'i temsil eden 70 milletvekili erkektir. 2007 yılına kadar Mardin'de hiç kadın milletvekili seçilmemiştir. Ancak 2007-2011 yıllarını kapsayan 23. dönemde Mardin'in ilk kadın milletvekilleri olan Gönül Bekin Şahkulubey ve Emine Ayna bu dönemde seçilmiştir. 2002-2007 yıllarını içine alan 22. dönemde seçilen tüm milletvekilleri erkektir. 23. dönemden sonra 2007-2015 yılları arasındaki her dönemde iki kadın milletvekili dört erkek milletvekili seçilmiştir. Mardin milletvekillerinin yaş ortalaması incelendiğinde 20-29 yaş aralığında 1 milletvekili, 30-39 yaş aralığında 4 milletvekili, 40-49 yaş aralığında 8 milletvekili, 50-59 yaş aralığında 6 milletvekili, 60-69 yaş aralığında 5 milletvekili vardır. İncelenen dönemlerde birden fazla dönem seçilmiş milletvekillerinin yaşları da seçildikleri dönemlerin yıllarına göre ayrı olarak hesaplanmış, Mardin milletvekilinin 2002-2015 yılları arasında yaş ortalaması 58,9 olarak tespit edilmiştir. 20-39 yaş aralığında toplam 5 milletvekili varken 40-69 yaş aralığında 15

milletvekilinin olmasından da anlaşılacağı üzere seçilme yaşının genç kesimden tercih edilme oranının 2002-2015 yılları arasında düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 1.2. 2002-2015 Dönemi Mardin Milletvekillerinin Yaş Ortalaması

DÖNEM	YAŞ ORTALAMASI
22. DÖNEM	49,3
23. DÖNEM	46,3
24. DÖNEM	53
25. DÖNEM	47,8
22-25 DÖNEMLERİN ORTALAMASI	49,1

Kaynak: 22., 23., 24., 25. Dönem TBMM Milletvekili Albümü (1920-2010, 2011, 2015) esas alınarak derlenmiştir.

Tablo 1.2.'de görüldüğü üzere Mardin milletvekillerinin yaş ortalamaları incelendiğinde beş dönemin en düşük yaş ortalaması 23. dönemde 46,3 iken, en yüksek yaş ortalaması 24. dönemde 53 olarak tespit edilmiştir. Buna karşılık 22. ve 25. Dönemlerin yaş ortalaması ise 49,1 olmuştur.

1.2. Milletvekillerinin Medeni Durumu ve Çocuk Sayıları

Anadolu'nun en eski medeniyetlerine ev sahipliği yapan Mardin ilinde birçok boy ve aşiretin bulunması, milletvekillerinin bir kısmının da aşiret kökenli olması geniş aile modelinin Mardin'de devam etmesine etki etmiştir. Bölgede erken yaşta evliliğin gelenek haline gelmesi bölgedeki evlenme yaşını da etkilemiş ve evlilik oranını yükseltmiştir. Bu durum incelenen dönemlerdeki milletvekillerinde de görülmüş olup, bölgenin sosyal ve kültürel yapısını da yansıttığı görülmektedir.

2002-2015 yılları arasında Mardin milletvekillerinin medeni durumu incelendiğinde üç milletvekili haricindeki on yedi milletvekilinin evli olduğu, böylece incelenen dönemdeki milletvekillerinin %85'inin medeni durumunun evli olduğu görülmektedir. Mardin ili geniş aile yapısına sahip bir bölge olmasına rağmen o dönemde dört milletvekilinin 2 çocuk, bir milletvekilinin ise 1 çocuk sahibi olması milletvekillerinin çekirdek aile yapısına da sahip olduğunu göstermiştir. Diğer taraftan 2002-2015 yılları arasında görev almış 20 milletvekilinden 14 milletvekilinin üç ve üçten fazla çocuğu olduğu görülmüş, bu durum o dönemin milletvekillerinde geniş aile yapısının daha egemen olduğunu gözler önüne sermiştir. Milletvekillerinden çocuk sahibi olmayan tek milletvekili Emine Ayna iken, çocuk sahibi sayısının en fazla olduğu milletvekilinin de Ahmet Türk olduğu görülmektedir.

Tablo 1.3. 2002-2015 Dönemi Mardin Milletvekillerinin Medeni Durumu ve Çocuk Sayıları

MİLLETVEKİLLERİ	MEDENİ DURUM	ÇOCUK SAYISI
Abdurrahim Akdağ	Evli	6
Ahmet Türk	Evli	8
Cüneyt Yüksel	Evli	3
Emine Ayna	Bekâr	-
Enise Çoban Güneyli	Evli	1
Erol Dora	Evli	3
Gönül Bekin Şahkulubey	Evli	3
Gülser Yıldırım	Evli	4
Mahmut Duyan	Bekâr	4
Mehmet Ali Aslan	Evli	3
Mehmet Beşir Hamidi	Evli	2
Mehmet Halit Demir	Evli	5
Mithat Sancar	Evli	2
Muammer Güler	Evli	2
Muharrem Doğan	Evli	4
Nihat Eri	Evli	3
Orhan Miroğlu	Evli	2
Selahattin Cebeli	Evli	7
Süleyman Bölünmez	Bekâr	3
Süleyman Çelebi	Evli	6

Kaynak: 22., 23., 24., 25. Dönem TBMM Milletvekili Albümü (1920-2010, 2011, 2015) esas alınarak derlenmiş ve isimler alfabetik olarak sıralanmıştır.

1.3. Milletvekillerinin Bildikleri Yabancı Diller, Eğitim Durumları, Meslekleri ve Görevleri

Binlerce yıldan beri birçok uygarlığın doğumuna, büyümesine ve yok olup gitmesine tanıklık eden kadim şehir Mardin, kültürel çeşitliliğe sahiptir. Yüzyıllardan beri birbirinden farklı birçok din, dil ve mezhebi bir arada bulundurmuş, bu durum farklı dilleri kullansalar bile bölge halkının beraberce yaşamasını ve çok zengin bir kültürü paylaşmasını sağlamıştır. Bu nedenle milletvekillerinin bildiği Arapça, Süryanice, Kürtçe, Ermenice dilleri bölge halkının birçok kesiminde kullanılmaktadır. İncelenen dönemlerde görev almış 20 Mardin milletvekilinin % 95'i yabancı dil bilmektedir. Milletvekillerinin bildiği yabancı diller Mardin ili ile olan ilişkilerini de yansıtmaktadır. 2002-2015 yılları arasında halkı temsil etmiş 9 milletvekili İngilizce, 11 milletvekili Arapça, 5 milletvekili Kürtçe, 1 milletvekili Süryanice ve Ermenice yabancı dillerini bilmektedir.

Milletvekillerinin eğitim düzeyleri incelendiğinde 1 milletvekili ilkokul, 1 milletvekili ortaokul, 3 milletvekili lise, 12 milletvekili lisans, 1 milletvekili yüksek lisans, 2 milletvekili doktora eğitimini tamamlamıştır. Farklı meslek gruplarından olan 2002-2015 yıllarında görev almış Mardin milletvekillerinin büyük bir kısmının memuriyet kökenli olduğu görülmüştür.

Tablo 1. 4. Mardin Milletvekillerinin Eğitim Durumları, Bildikleri Yabancı Diller, Meslekleri ve Görevleri

MİLLETVEKİLLERİ	YABANCI DİLLER	EĞİTİM DURUMLARI	MESLEKLERİ VE GÖREVLERİ
Abdurrahim Akdağ	Kürtçe	Yüksek Lisans	Memur
Ahmet Türk	Kürtçe	Lise	Çiftçi
Cüneyt Yüksel	Arapça İngilizce	Doktora	Avukat, Akademisyen
Emine Ayna	İngilizce	Lise	Siyasetçi
Enise Çoban Güneşli	İngilizce	Lisans	Elektrik, Elektronik Mühendisi
Erol Dora	Süryanice Kürtçe Ermenice İngilizce	Lisans	Avukat
Gönül Bekin Şahkulubey	Arapça İngilizce	Lisans	Serbest Eczacı
Gülser Yıldırım	Kürtçe	Lise	Siyasetçi
Mehmet Ali Aslan	Arapça Mihellemi Kürtçe Süryanice	Lisans	Öğretmen
Mehmet Beşir Hamidi	Arapça İngilizce	Lisans	Sanayici, Fabrikatör
Mehmet Halit Demir	Arapça	Lisans	Harita, Kadastro Mühendisi
Mahmut Duyan	Arapça İngilizce	Lisans	Üroloji Doktoru
Mithat Sancar	Almanca Arapça Kürtçe İngilizce	Doktora	Avukat, Akademisyen
Muammer Güler	-	Lisans	Kaymakam, Vali, Kamu Düzeni ve Planlama Müsteşarı, İçişleri Bakanı
Muharrem Doğan	Arapça İngilizce	Lisans	İnşaat Mühendisi, İş Adamı
Nihat Eri	Arapça Kürtçe İngilizce	Lisans	Eczacı
Orhan Miroğlu	Arapça Kürtçe İngilizce	Lisans	Gazeteci, Yazar
Selahattin Cebeli	Arapça	İlkokul	Serbest Ticaret, İş Adamı
Süleyman Bölünmez	Arapça Kürtçe İngilizce	Orta Okul	Serbest Meslek
Süleyman Çelebi	Arapça	Lisans	Avukat

Kaynak: 12 Mart 2017 tarihli S.Bölünmez ile görüşme ve 22., 23., 24., 25. Dönem TBMM Milletvekili Albümü (1920-2010, 2011, 2015) esas alınarak derlenmiş ve isimler alfabetik olarak sıralanmıştır.

1.4. Mardin Milletvekillerinin Milletvekili Olduğu Tarihler, Dönem Sayıları ve Seçildikleri Partiler

İncelenen dönemlerde halkı temsil etmiş 20 milletvekilinden Ahmet Türk sekiz dönem, Süleyman Çelebi beş dönem, Erol Dora ve Mithat Sancar üçer dönem, Mahmut Duyan, Gönül Bekin Şahkulubey, Gülser Yıldırım ve Orhan Miroğlu ikişer dönem, diğer milletvekilleri birer dönem milletvekilliği yapmışlardır. Ahmet Türk, Mahmut Duyan ve Süleyman Çelebi incelenen 2002-2015 döneminde ilk defa seçilmemiş 2002 yılından önce de milletvekilliği yapmıştır.

Tablo 1.5. 2002-2015 Dönemi Mardin Milletvekillerinin Milletvekili Olduğu Tarihler, Dönem Sayıları ve Dönemleri

MİLLETVEKİLLERİ	DÖNEM SAYISI	DÖNEMLER	TARİHLER
Abdurrahim Akdağ	1	24	2011-2015
Ahmet Türk	8	4, 5, 15, 16, 18, 19, 23, 24	1931-1934, 1935-1938, 1973-1977, 1977-1980, 1987-1991, 1991-1995, 2007-2011, 2011-2015
Cüneyt Yüksel	1	23	2007-2011
Emine Ayna	1	23	2007-2011
Enise Çoban Güneşli	1	25	Haziran 2015-Ekim 2015
Erol Dora	3	24, 25, 26	2011-2015, Haziran 2015-Ekim 2015, 2015-2018
Gönül Bekin Şahkulubey	2	23, 24	2007-2011, 2011-2015
Gülser Yıldırım	2	24, 26	2011-2015, 2015-2018
M. Ali Aslan	1	25	Haziran 2015-Ekim 2015
Mehmet Beşir Hamidi	1	22	2002-2007
Mehmet Halit Demir	1	23	2007-2011
Mahmut Duyan	2	20, 22	1996-1998, 2002-2007
Mithat Sancar	3	25, 26, 27	Haziran 2015-Ekim 2015, 2015-2018, 2018- Günümüz
Muammer Güler	1	24	2011-2015
Muharrem Doğan	1	22	2002-2007
Nihat Eri	1	22	2002-2007
Orhan Miroğlu	2	25, 26	Haziran 2015-Ekim 2015, 2015-2018
Selahattin Cebeli	1	22	2002-2007
Süleyman Bölünmez	1	22	2002-2007
Süleyman Çelebi	5	17, 18, 20, 21, 23	1983-1987, 1987-1991, 1996-1999, 1999-2002, 2007-2011

Kaynak: 22., 23., 24., 25. Dönem TBMM Milletvekili Albümü (1920-2010, 2011, 2015) esas alınarak derlenmiş ve isimler alfabetik olarak sıralanmıştır.

1.5. Mardin Milletvekillerinden Bakanlık Yapanlar ve 2002-2015 Yılları Arasında Seçilen Milletvekili Sayıları

Medeniyetler şehri olan Mardin’de geçmişten günümüze toplam yedi milletvekili bakanlık yapmıştır. Bakanlık yapanlar arasında hiç kadın milletvekili yer almamıştır. 1920-2002 yasama yılları arasında Bakanlık yapmış Mardin milletvekilleri: İbrahim Aksoy-Ulaştırma Bakanlığı, Fehim Adak-Ticaret, Bayındırlık, Gıda Tarım ve Hayvancılık ve Devlet Bakanlığı, Şerafettin Elçi-Bayındırlık Bakanlığı, Metin Musaoğlu-Devlet Bakanlığı, Mehmet Necat Eldem-Adalet Bakanlığı, Mehmet Gülceğün-Devlet bakanlığı olmak üzere toplam altı Mardin milletvekili bulunmaktadır (<https://www.tbmm.gov.tr/MilletvekiliArama> 21.02.2022). 1920-2015 yılları aralığında toplam yedi milletvekili bakanlık yapmıştır. 2002-2015 yılları arasında halkı temsil etmiş yirmi Mardin milletvekilinden yalnızca Muammer Güler Ocak 2013-Aralık 2013 tarih aralığında İçişleri Bakanlığı yapmıştır.

İncelenen beş dönemin ülke genelinde ve Mardin’de seçilen milletvekili sayıları ve partileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1.6. 2002-2015 Yılları Arasında Ülke Genelinde ve Mardin’de seçilen Milletvekili sayıları

DÖNEMLER	Toplam Milletvekili	AK Parti	CHP	BAĞIMSIZ	HDP
22. DÖNEM (2002-2007)	550	356	152	15	-
23. DÖNEM (2007-2011)	550	335	103	22	-
24. DÖNEM (2011-2015)	550	317	129	14	30
25. DÖNEM (2015)	550	258	131	2	80
DÖNEMLER	Mardin Milletvekili	AK Parti	CHP	BAĞIMSIZ	HDP
22. DÖNEM (2002-2007)	6	3	2	1	-
23. DÖNEM (2007-2011)	6	4	-	2	-
24. DÖNEM (2011-2015)	6	3	-	1	2
25. DÖNEM (2015)	6	1	-	-	5

Kaynak: <https://www.tbmm.gov.tr/MilletvekiliArama> 21.02.2022, esas alınarak derlenmiştir.

1.6. 2002-2015 Dönemi Mardin Şehrinin Türkiye Nüfusuna ve Milletvekili Sayısına Göre Oranları

2002-2015 döneminde Türkiye nüfusunda ve Mardin nüfusunda artış görülmüştür (<https://www.nufusu.com/ulke/turkiye-nufusu>, 12.02.2022). Nüfus artışını etkileyen en büyük etken kırsal kesimlerden kente göçün artmış olmasıdır. Böylece köylerdeki nüfus düşerken Mardin nüfusunda artış olmuştur.

Mardin nüfusunun Türkiye nüfusuna oranının; 2002 yılında %1,107, 2007 yılında %1,073, 2011 yılında % 1,045, 2015 yılında da % 1,011 olduğu görülmüştür. 2002-2015 döneminde Mardin'i temsil eden milletvekillerinin sayısını yüzdelik oranları açısından değerlendirdiğimizde bu oranlar beş dönem boyunca değişmemiş 1,09 ile düşük seviyededir.

Tablo 1.7. 2002-2015 Yılları Arasında Mardin Milletvekillerinin Nüfus Sayılarının Türkiye Milletvekili Nüfus Sayısına Oranları

DÖNEM	SAYIM YILI	TÜRKİYE NÜFUSU	MARDİN NÜFUSU	NÜFUSUN YÜZDELİK ORANI	TÜRKİYE MİLLETVEKİLİ SAYISI	MARDİN MİLLETVEKİLİ SAYISI	MİLLETVEKİLİ YÜZDELİK ORANI
22. DÖNEM (2002-2007)	2002	65.022.300	720.191	1,11%	550	6	1,09
23. DÖNEM (2007-2011)	2007	69.496.513	745.778	1,07%	550	6	1,09
24. DÖNEM (2011-2015)	2011	73.058.638	764.033	1,05%	550	6	1,09
25. DÖNEM (2015)	2015	78.741.053	796.591	1,01%	550	6	1,09

Kaynak: 22., 23., 24., 25. Dönem TBMM Milletvekili Albümü (1920-2010, 2011, 2015) esas alınarak derlenmiştir.

2. MARDİN MİLLETVEKİLERİNİN YASAMA FAALİYETLERİNİN GENEL ANALİZİ (2002-2015)

Ulus egemenliğini yasama, yürütme ve yargı işlevleri ile kullanırken, yasama gücünün egemenliğin ortaya çıkmasındaki rolü büyüktür. Yasa koyma, değiştirme ve kaldırma TBMM tarafından yürütülmektedir. Çalışmamızın bu bölümünde 2002-2015 dönemi halkı temsil etmiş Mardin Milletvekillerinin Türk Milleti adına yapmış oldukları yasama çalışmaları tablolarla desteklenerek özetlenmiştir. Yirmi Mardin Milletvekilinin yapmış oldukları yasama faaliyetleri tarihsel açıdan ortaya konulmuş, okuyucuların incelenen dönemde yaşanan ekonomik, sosyal ve siyasal olaylar hakkında fikir edinmesi amaçlanmıştır. İncelenen dört dönemin yasama faaliyetleri aşağıdaki gibidir.

2.1. Mardin Milletvekillerinin Yasama Faaliyetleri (2002-2015)

AK Parti'nin tek başına iktidar olduğu, 15 Temmuz Darbe girişinden önceki dönemi kapsayan çalışmamızda 2002-2015 yılları arasında beş yasama dönemi boyunca seçilmiş Mardin milletvekillerinin meclis faaliyetleri verilmiştir. İncelenen dönemde en fazla kanun teklifi 2002-2007 yıllarını kapsayan 22. yasama döneminde verilmiştir. Ancak meclisteki yasama faaliyetlerinin toplamının en fazla olduğu dönem 24. dönemdir. En pasif dönem olan 25. yasama dönemi çok kısa sürdüğünden dolayı Mardin milletvekilleri daha az yasama faaliyetlerinde bulunmuşlardır. Milletvekillerinin beş dönem boyunca meclisteki yasama faaliyetlerinin toplamı 1845 olarak tespit edilmiştir. 2002-2015 yılları arasında seçilmiş Mardin milletvekillerinin meclisteki konuşmalarının genel analizi yapıldığında mali, ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi, hukuki, askeri, eğitim ve sağlık ile ilgili konularda konuşmalar yapıldığı görülmüştür. 2002-2015 döneminde seçilmiş milletvekilleri; Habur sınır kapısının kapanması, Türkiye Futbol Federasyonunun kuruluş ve görevleri, tarımsal kredilerin yeniden yapılandırılması, Güneydoğu Anadolu Projesi, köye dönüş sonrası halkın yaşadığı sorunlar, terör ve terörle mücadeleden kaynaklanan zararların karşılanması, terörün sona erdirilmesi, petrol piyasası, yükseköğretim kurumları teşkilatı, karayolu taşıma, elektrik piyasası ve sağlık hizmetleri, Mardin ilindeki su sorunlarına çözüm bulunması, bölgenin turizm potansiyelini arttıracak ve bölgeyi kalkındıracak öneriler, göç idaresi, kadına yönelik şiddetin son bulması ve sporda şiddet ve düzensizliğin önlenmesi, bütçeler v.b. birçok konuda mecliste konuşmalar yapmışlardır.

2002-2015 döneminde Mardin'de Artuklu Üniversitesinin kurulacak olması üzerine de mecliste çalışmalar yapılmış, günümüzde bölgeye sosyal, kültürel alanlarda katkı sunmuş olan Mardin Artuklu Üniversitesi 2007 yılında kurulmuştur.

Tablo 2. 1. 2002-2015 Yılları Arasındaki Mardin Milletvekillerinin Yasama Faaliyetlerinin Genel Toplamı

DÖNEMLER	KANUN TEKLİFLERİ	ÖNERGELER	MECLİSTEKİ KONUŞMALAR	TOPLAM
22. DÖNEM (2002-2007)	98	150	-	248
23. DÖNEM (2007-2011)	32	319	-	351
24. DÖNEM (2011-2015)	35	815	290	1140
25. DÖNEM (2015)	6	93	7	106

Kaynak: <https://www.tbmm.gov.tr/MilletvekiliArama> 21.02.2022, esas alınarak derlenmiştir.

2.1.1. 22. Dönem Mardin Milletvekillerinin Yasama Faaliyetleri (2002-2007)

22. Yasama Dönemi 3 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 tarihleri arasındaki, Hükümet Başkanlığını Abdullah Gül'ün yürüttüğü 58. Türkiye Hükümeti ve Hükümet Başkanlığını Recep Tayyip Erdoğan'ın yürüttüğü 59. Türkiye Hükümeti zamanını kapsamaktadır. 3 Kasım 2002 Pazar günü milletvekili genel seçimi yapılmış, AK Parti ve CHP % 10 barajını aşarak TBMM'de yerlerini almışlardır. Genel seçimlerde 550 milletvekili seçilmiş, Mardin'de AK Parti'den 3, Bağımsız Parti'den 1 milletvekili, Cumhuriyet Halk Partisinden 2 milletvekili olmak üzere toplam 6 milletvekili halkı temsil etmiştir.

22. Dönem Mardin Milletvekillerinin yasama faaliyetlerini incelediğimizde, Bağımsız Mardin Milletvekili Süleyman Bölünmez'in imzasının bulunduğu 3 kanun teklifi ve 2 meclis araştırma önergesi vardır. Cumhuriyet Halk Partisi Mardin Milletvekili olarak seçilen Muharrem Doğan, Cumhuriyet Halk Partisi'nden istifa etmiş sonrasında yasama görevini bağımsız olarak yürütmüş, 2005 yılında da Anavatan Partisi'ne katılarak yasama faaliyetlerine devam etmiştir. Doğan'ın ilk imza sahibi olduğu 5 kanun teklifi ve imzasının bulunduğu; 12 sözlü soru önergesi, 25 yazılı soru önergesi, 12 kanun teklifi, 1 genel görüşme önergesi, 1 meclis soruşturma önergesi ve 29 meclis araştırma önergesi vardır. Cumhuriyet Halk Partisi Mardin Milletvekili Mahmut Duyan'ın imzasının bulunduğu; 23 kanun teklifi, 6 yazılı soru önergesi, 1 genel görüşme önergesi, 31 meclis araştırma önergesi ve 1 gensoru önergesi vardır. Adalet ve Kalkınma Partisi Mardin Milletvekili Nihat Eri'nin ilk imza sahibi olduğu 2 kanun teklifi ve imzasının bulunduğu; 20 kanun teklifi, 18 meclis araştırma önergesi vardır. Adalet ve Kalkınma Partisi Mardin Milletvekili Mehmet Beşir Hamidi'nin ilk imza sahibi olduğu 2 kanun teklifi ve imzasının bulunduğu; 9 kanun teklifi, 7 yazılı soru önergesi, 1 genel görüşme önergesi, 3 meclis araştırma önergesi vardır. Adalet ve Kalkınma Partisi Mardin Milletvekili Selahattin Cebeli'nin imzasının bulunduğu; 22 kanun teklifi, 1 genel görüşme önergesi, 1 meclis araştırma önergesi vardır (TBMM, t.y).

2.1.2. 23. Dönem Mardin Milletvekillerinin Yasama Faaliyetleri (2007-2011)

Hükümet Başkanlığını Recep Tayyip Erdoğan'ın yürüttüğü 60. Türkiye Hükümeti zamanını kapsayan 23. Yasama Dönemi 23 Temmuz 2007 ve 28 Haziran 2011 tarihleri arasındadır. 2007 genel seçiminde 550 milletvekili seçilmiş, Mardin'de AK Parti'den 4, Bağımsız Parti'den 2 milletvekili olmak üzere toplam 6 milletvekili halkı temsil etmiştir. Mardin'de ilk kadın milletvekilleri bu dönemde seçilmiştir.

23. Dönem Mardin Milletvekillerinin yasama faaliyetlerini incelediğimizde; Bağımsız Mardin Milletvekili Emine Ayna'nın imzasının bulunduğu; 5 kanun teklifi, 1 meclis genel görüşme önergesi, 217 meclis araştırma önergesi, 6 yazılı soru önergesi ve ilk imzasının bulunduğu 24 meclis araştırması önergesi vardır. Adalet ve Kalkınma Partisi Mardin Milletvekili Gönül Bekin Şahkulubey'in imzasının bulunduğu; 7 kanun teklifi, 2 meclis araştırma önergesi vardır. Adalet ve Kalkınma Partisi Mardin Milletvekili Mehmet Halit Demir'in imzasının bulunduğu; 6 kanun teklifi, 2 meclis araştırma önergesi vardır. Bağımsız Milletvekili Ahmet Türk'ün imzasının bulunduğu; 4 kanun teklifi, 1 meclis genel görüşme önergesi, 31 meclis araştırma önergesi ve ilk imza sahibi olduğu 1 kanun teklifi, vardır. Adalet ve Kalkınma Partisi Mardin Milletvekili Cüneyt Yüksel'in mecliste imzasının bulunduğu; 4 kanun teklifi, 2 meclis araştırma önergesi vardır. Adalet ve Kalkınma Partisi Mardin Milletvekili Süleyman Çelebi'nin mecliste imzasının bulunduğu; 5 kanun teklifi, 1 yazılı soru önergesi vardır (TBMM, t.y).

2.1.3. 24. Dönem Mardin Milletvekillerinin Yasama Faaliyetleri (2011-2015)

24. Yasama Dönemi 61. Cumhuriyet Hükümeti, Recep Tayyip Erdoğan'ın Başbakanlığı ve 62. Cumhuriyet Hükümeti, Ahmet Davutoğlu'nun Başbakanlığı dönemlerini kapsamaktadır. 12 Haziran 2011 tarihinde yapılan milletvekili genel seçimlerinde 550 milletvekili halkı temsil etmiş, Mardin'de AK Parti'den 3 milletvekili, Bağımsız Parti'den 3 milletvekili olmak üzere toplam 6 milletvekili seçilmiştir.

24. Dönem Mardin Milletvekillerinin yasama faaliyetlerini incelediğimizde, Adalet ve Kalkınma Partisi Mardin Milletvekili Abdurrahim Akdağ'ın imzasının bulunduğu; 13 kanun teklifi, 4 meclis araştırma önergesi, 11 genel kurul konuşması, 3 komisyon konuşması vardır. Adalet ve Kalkınma Partisi Mardin Milletvekili Gönül Bekin Şahkulubey'in imzasının bulunduğu; 8 kanun teklifi, 2 meclis soruşturma önergesi, 7 meclis araştırma önergesi ve 6 genel kurul konuşması vardır. Halkların Demokratik Partisi Mardin Milletvekili Erol Dora'nın ilk imza sahibi olduğu; 6 kanun teklifi, 42 meclis araştırma önergesi ve imzasının bulunduğu; 57 yazılı soru önergesi, 1 sözlü soru önergesi, 550 meclis araştırma önergesi, 3 gensoru önergesi ve 220 genel kurul konuşması vardır. Adalet ve Kalkınma Partisi Mardin Milletvekili Muammer Güler'in imzasının bulunduğu; 7 kanun teklifi, 3 meclis araştırma önergesi ve 40 genel kurul konuşması vardır. Bağımsız Parti Mardin Milletvekili Ahmet Türk'ün imzasının bulunduğu; 1 yazılı soru önergesi, 1 meclis araştırma önergesi ve 6 genel kurul konuşması vardır. Türk, milletvekilliğinden istifa ederek 08.04.2014 tarihinde Mardin Belediye başkanlığını tercih etmiştir. Halkların Demokratik Partisi Mardin Milletvekili Gülser Yıldırım'ın ilk imza sahibi olduğu 1 kanun teklifi, 4 meclis araştırma önergesi ve imzasının bulunduğu; 16 yazılı soru önergesi, 121 meclis araştırma önergesi, 3 gensoru önergesi ve 5 genel kurul konuşması vardır (TBMM, t.y).

2.1.4. 25. Dönem Mardin Milletvekillerinin Yasama Faaliyetleri (2015)

7 Haziran 2015 tarihinde milletvekili genel seçimi yapılmış, AK Parti 258, CHP 132, MHP ve HDP 80'er milletvekili ile TBMM'de temsil hakkı kazanmış ancak hiçbir parti tek başına hükümet kuracak çoğunluğu elde edememiştir. AK Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi arasındaki görüşmelerin olumsuz sonuçlanması üzerine bu dönem sadece dört ay sürmüştür, Kasım 2015'te yeniden seçime gidilmiş ve 26. Yasama Dönemine geçilmiştir. 25. yasama döneminde Mardin'de AK Parti'den 1 milletvekili, Halkların Demokratik Partisi'nden 5 milletvekili olmak üzere toplam 6 milletvekili seçilmiştir (Meclis Bülteni, 2015). En az yasama faaliyetlerinin bulunduğu dönem 25. yasama döneminde Mardin milletvekilinin yasama faaliyetleri aşağıdaki gibidir.

Tablo 2. 2. 25. Dönem Mardin Milletvekillerinin Yasama Faaliyetlerinin Toplamı

MİLLETVEKİLLERİ	Kanun Teklifleri	Yazılı Soru Önergeleri	Sözlü Soru Önergeleri (Mülga)	Genel Görüşme Önergeleri	Meclis Soruşturma Önergeleri	Meclis Araştırma Önergeleri	Gensoru Önergeleri (Mülga)	Genel Kurul Konuşmaları
E. Çoban GÜNEYLİ	0	13	0	0	0	20	0	-
Erol DORA	12	61	1	0	0	594	3	221
Gülser YILDIRIM	1	18	0	0	0	137	3	6
M. Ali ARSLAN	0	11	0	0	0	6	0	1
Mithat SANCAR	0	8	0	0	0	15	0	3
Orhan MİROĞLU	0	0	0	0	0	0	0	1

Kaynak: 22., 23., 24., 25. Dönem TBMM Milletvekili Albümü (1920-2010, 2011, 2015) esas alınarak derlenmiş ve isimler alfabetik olarak sıralanmıştır.

Sonuç

Mezopotamya'nın en eski şehri olan Mardin ilini 2002-2015 yıllarında temsil etmiş milletvekillerinin sosyal ve kültürel özelliklerinin anlatıldığı bu çalışmada, incelenen dönemdeki milletvekillerinin yasama faaliyetleri sunulmuş, ulusal ve bölgesel kalkınmadaki rolleri ve Türkiye'de siyasal yaşama olan katkıları ortaya konulmuştur. Mardin'de 1920-2002 yılları arasında 70 milletvekili, 2002-2015 yılları arasında 20 milletvekili görev almıştır. 2002 yılından sonra incelenen her dönemde mecliste toplam 550 milletvekili, Mardin'de 6 milletvekili seçilmiştir. 2002-2015 döneminde Mardin nüfusunda köyden kente göçün de etkisiyle artışlar yaşanmış olsa da, beş dönem boyunca seçilmiş milletvekilleri sayısı değişmemiş % 1,09 ile düşük seviyede seyretmiştir. 2002-2015 yılları arasında halkı temsil etmiş 20 Mardin milletvekilini cinsiyete göre incelendiğimizde 4 kadın, 16 erkek milletvekili görev almış, Türkiye'nin genelinde olduğu gibi Mardin'de de erkeklerin siyasette kadınlardan daha fazla egemen olmasından dolayı 1920-2007 yıllarına kadar Mardin bölgesinde hiç kadın milletvekili seçilmemiş ancak 23. dönemde Mardin'in ilk kadın milletvekilleri seçilmiştir. Kadın milletvekili sayısı düşük olsa dahi günümüze kadar Mardin'de kadın milletvekilleri seçilmeye devam etmiştir. Mardin'in ilk kadın milletvekilleri 2007 yılında seçilen Gönül Bekin Şahkulubey ve Emine Ayna olmuştur. Mardin milletvekillerinin yerellik oranları %85 olarak tespit edilmiştir. 2002-2015 yılları arasında Mardin milletvekillerinin yaş ortalaması 49,1 olduğu tespit edilmiştir. Milletvekillerinin seçilmiş oldukları yıllar baz alınarak yaş ortalaması incelendiğinde 22. dönem yaş ortalaması 49, 23. dönem yaş ortalaması 46, 24. dönem yaş ortalaması 53, 25. dönem yaş ortalaması 47 olarak tespit edilmiş, dört dönemin en yüksek yaş ortalaması 24. dönemde 53 iken en düşük yaş ortalaması 23. dönemde 46 olarak belirlenmiştir. İncelenen dönem boyunca seçilmiş milletvekilleri arasında en genç milletvekili 29 yaşında seçilen Enise Çoban Güneylü iken en yaşlı milletvekili 69 yaşında seçilen Ahmet Türk olmuştur. Mardin milletvekillerinin medeni durumu incelendiğinde 3 milletvekili bekâr, 17 milletvekili evlidir. Milletvekillerinden çekirdek aile yapısına sahip olanların oranı, geniş aile yapısına sahip olanların oranından düşüktür. 1 milletvekili dışında tüm milletvekillerinin çocuk sahibi olduğu tespit edilmiştir. Milletvekillerinin eğitim durumları incelendiğinde Selahattin Cebeli ilkökul, Süleyman Bölünmez ortaokul, Ahmet Türk, Emine Ayna ve Gülser Yıldırım lise, Abdurrahim Akdağ yüksek lisans, Cüneyt Yüksel ve Mithat Sancar doktora geriye kalan 12 milletvekili lisans mezunudur. 12 milletvekillinin lisans, 1 milletvekillinin yüksek lisans ve 2 milletvekillinin doktora eğitim düzeyine sahip olması, incelenen dönemde eğitim düzeyinin yüksek olduğunu göstermiştir. Milletvekillerinin yabancı dil bilme oranı, 24. dönem milletvekili Muammer Güler'in dil bilgisine ulaşamadığımızdan dolayı % 95'tir. Farklı meslek gruplarından olan milletvekillerinden kaymakamlık, valilik, müsteşarlık ve bakanlık yapmış tek milletvekili Muammer Güler, gazeteci-yazar olan tek milletvekili Orhan Miroğlu, doktor olan tek milletvekili Mahmut Duyan ve çiftçi olan tek milletvekili Ahmet Türk'tür. Geriye kalan milletvekillerinin meslekleri memur, eczacı, avukat, mühendis, akademisyen ve serbest ticaret olarak tespit edilmiş, milletvekillerinin büyük bir kısmının memuriyet kökenli oldukları görülmüştür. 1920-2002 yasama yılları arasında bakanlık yapmış 6 Mardin milletvekili vardır bunlar: İbrahim Aksoy, Fehim Adak, Şerafettin Elçi, Metin Musaoğlu, Mehmet Necat Eldem ve Mehmet Gülceğün'dür. Ancak 2002-2015 döneminde yalnızca Muammer Güler Ocak 2013-Aralık 2013 tarih aralığında İçişleri Bakanlığı yapmıştır.

Milletvekillerinin yasama faaliyetleri incelendiğinde, Milletvekillerinin, Mardin şehrinin kalkınması ve sorunlarının çözümüne yönelik mecliste konuşmalar yapmış ve kanun teklifleri vermişlerdir. 2002-2015 yılları arasındaki milletvekillerinin yasama faaliyetlerinin toplamı incelendiğinde 22. dönemde 98 kanun teklifi, 150 önerge olmak üzere toplam yasama

faaliyeti 248'dir. 23. dönemde 32 kanun teklifi, 319 önerge olmak üzere toplam yasama faaliyeti 351'dir. 24. dönemde 35 kanun teklifi, 815 önerge ve 290 konuşma olmak üzere toplam yasama faaliyeti 1140'tır. 25. dönemde 6 kanun teklifi, 93 önerge ve 7 konuşma olmak üzere toplam 106 yasama faaliyeti bulunmaktadır. Milletvekilleri 22. dönemde yerel sorunlara ağırlık vermiş geriye kalan üç dönemde genel sorunlar üzerinde yoğunlaşmış, bölgesel ve ulusal sorunların çözümüne katkı sunmuşlardır. On üç yıllık zaman dilimini kapsamış olan çalışmamızda Mardin'deki siyasal elitlerin sosyal, kültürel özellikleri ve bölgesel kalkınmaya yönelik meclisteki faaliyetleri titiz bir çalışma ile ortaya konulmuş, okuyucuların istifadesine sunulmuştur. Bu bağlamda, geçmişten günümüze siyasi çabaların daha iyi anlaşılması ve siyaset sosyolojisinin arka planının tahlil edilmesine dönük bu türden çalışmalar, geleceğe yön vereceğinden büyük önem arz etmektedir.

Kaynakça

1. TBMM Kaynakları

Abdurrahim AKDAĞ Özgeçmişi. **24. Dönem TBMM Albümü (2011)**. Ankara: TBMM Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Yayınları, s. 213.

Ahmet TÜRK Özgeçmişi. **24. Dönem TBMM Albümü (2011)**. Ankara: TBMM Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Yayınları, s. 215.

Ahmet TÜRK Özgeçmişi. **TBMM Albümü (1920-2010)**. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, s. 1585.

Cüneyt YÜKSEL Özgeçmişi. **TBMM Albümü (1920-2010)**. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, s. 1585.

Emine AYNA Özgeçmişi. **TBMM Albümü (1920-2010)**. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, s. 1585.

Enise Çoban GÜNEYLİ Özgeçmişi. **25. Dönem TBMM Albümü (2015)**. Ankara: TBMM Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Basımevi, s. 211.

Erol DORA Özgeçmişi. **24. Dönem TBMM Albümü (2011)**. Ankara: TBMM Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Yayınları, s. 214.

Erol DORA Özgeçmişi. **25. Dönem TBMM Albümü (2015)**. Ankara: TBMM Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Basımevi, s. 211.

G. Bekin ŞAHKULUBEY Özgeçmişi. **24. Dönem TBMM Albümü (2011)**. Ankara: TBMM Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Yayınları, s. 215.

G. Bekin ŞAHKULUBEY Özgeçmişi. **TBMM Albümü (1920-2010)**. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, s.1585.

Gülser YILDIRIM Özgeçmişi. **24. Dönem TBMM Albümü (2011)**. Ankara: TBMM Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Yayınları, s.216.

Gülser YILDIRIM Özgeçmişi. **25. Dönem TBMM Albümü (2015)**. Ankara: TBMM Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Basımevi, s.213.

- M. Ali ARSLAN Özgeçmiş. **25. Dönem TBMM Albümü (2015)**. TBMM Basın,Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Basımevi, s.210.
- M. Beşir HAMİDİ Özgeçmiş. **TBMM Albümü (1920-2010)**. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, Ankara s.1509.
- M. Halit DEMİR Özgeçmiş. **TBMM Albümü (1920-2010)**. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, s.1585.
- Mahmut DUYAN Özgeçmiş. **TBMM Albümü (1920-2010)**. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, s.1509.
- Mithat SANCAR Özgeçmiş. **25. Dönem TBMM Albümü (2015)**. Ankara: TBMM Basın,Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Basımevi, s. 212.
- Muammer GÜLER Özgeçmiş. **24. Dönem TBMM Albümü (2011)**. Ankara: TBMM Basın,Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Yayınları, s.214.
- Muharrem DOĞAN Özgeçmiş. **TBMM Albümü (1920-2010)**. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, s.1509.
- Nihat ERİ Özgeçmiş. **TBMM Albümü (1920-2010)**. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, s.1509.
- Orhan MİROĞLU Özgeçmiş. **25. Dönem TBMM Albümü (2015)**. Ankara: TBMM Basın,Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Basımevi, s.212.
- Selahattin CEBELİ Özgeçmiş. **TBMM Albümü (1920-2010)**. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, s.1509.
- Süleyman BÖLÜNMEZ Özgeçmiş. **TBMM Albümü (1920-2010)**. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, s.1509.
- Süleyman ÇELEBİ Özgeçmiş. **TBMM Albümü (1920-2010)**. Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları, s.1585.

2. İnternet Kaynakları

- Url-1: https://meclishaber.tbmm.gov.tr/develop/owa/haber_portal.aciklama?p1=5710 (Erişim Tarihi: 23.02.2022).
- Url-2: <https://www.tbmm.gov.tr/MilletvekiliArama> (Erişim Tarihi: 19.02.2022).
- Url-3:<https://www.nufusu.com/ulke/turkiye-nufusu> (Erişim Tarihi:12.02.2022).
- Url-4:https://www5.tbmm.gov.tr/meclis_bulteni/s206.pdf (Erişim Tarihi:12.02.2022).

3. Görüşme

XXII. Dönem Bağımsız Mardin Milletvekili Süleyman Bölünmez ile görüşme. Görüşme Tarihi: 12 Mart 2017.